

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 132/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Milana Kráľoviča st., Milana Kráľoviča ml., P., Jozefa Kráľoviča, P., a Petra Hána, H., zastúpených advokátom JUDr. M. Ď., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 302/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 302/96 p o r u š i l právo Milana Kráľoviča st., Milana Kráľoviča ml., Jozefa Kráľoviča a Petra Hána, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných priesťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 302/96 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priesťahov.

3. Milanovi Kráľovičovi st., Milanovi Kráľovičovi ml., Jozefovi Kráľovičovi a Petrovi Hánovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie každému v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinným vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Milanovi Kráľovičovi st., Milanovi Kráľovičovi ml., Jozefovi Kráľovičovi a Petrovi Hánovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 43 940 Sk (slovom štyridsaťtritisícdeväťstoštyridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. M. Ď., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 9. júla 2004 č. k. I. ÚS 132/04-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Milana Kráľoviča st., H., Milana Kráľoviča ml., P., Jozefa Kráľoviča, P., a Petra Hána, H. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 302/96 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

V sťažnosti sťažovatelia uviedli, že 29. marca 1993 podali na okresnom súde žalobu, ktorou od žalovaného, spoločnosti MGS – ŽAVES, spol. s r. o., Bratislava 3, žiadali vyplatiť 16 353,70 DEM (spolu 319 387 Sk, z toho po 79 846,80 Sk pre každého) z titulu náhrady mzdy. Nevyplatenie mzdy za vykonané stavebné práce pre žalovaného v Nemecku

bolo aj dôvodom, kvôli ktorému 2. októbra 1992 pre žalovaného prestali pracovať. Vec bola na okresnom súde zaevidovaná pôvodne pod sp. zn. 6 Nc 96/93 a neskôr pod sp. zn. 10 C 302/96. Celý súdny proces sa podľa sťažovateľov *«...vyznačoval a doposiaľ vyznačuje nezvyčajnou liknavosťou a absolútnym nezújmom Okresného súdu Bratislava-III o spravodlivé a definitívne vyriešenie ich dlhodobého pracovno-právneho nároku. V dôsledku bezbrehej nečinnosti a nekonečným prietahom na Okresnom súde Bratislava-III, bol pre MGS-ŽAVES, spol. s r. o., vytvorený obrovský časový priestor na to, aby mohli všetci spoločníci žalovanej firmy spokojne a nikým nerušení - „vytunelovať“ celú firmu...»*. Skutočnosť, že so žalovaným dosiaľ nemajú uzavreté všetky právne vzťahy (spoločnosť im napríklad odmietla riadne zdokladovať ich pracovné zaradenie v Nemecku v čase od 25. mája 1992 do 2. októbra 1992) niektorým zo sťažovateľov spôsobuje komplikácie pri zhromažďovaní dokladov k starobnému dôchodku.

Sťažovatelia boli na pojednávaniach vytýčených okresným súdom skoro vždy prítomní, naopak žalovaný sa na pojednávaniach zúčastňoval len sporadicky. Okresný súd mu za to neudelil žiadnu sankciu. Sťažovatelia museli niektoré termíny pojednávania urgovať, na poslednú urgenciu z 29. januára 2001 nedostali už 3 roky žiadnu odpoveď.

Za vznik situácie nepriaznivej pre sťažovateľov sa svojou nečinnosťou zaslúžil okresný súd. V konaní došlo niekoľkokrát k výmene zákonného sudcu. Sudcovia vo veci v ďalšom postupe síce zadovážovali dôkazy a určovali termíny pojednávania, ktoré však boli často odročované z dôvodu neúčasti niektorého z účastníkov konania protistrany. S priebehom 11 rokov trvajúceho súdneho sporu sú všetci sťažovatelia nespokojní. Nachádzajú sa v stave právnej neistoty a beznádeje, čím odôvodnili aj svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vo veci takto rozhodol:

„Slovenská republika, zastúpená Okresným súdom Bratislava - III, v konaní o náhrade mzdy, vedeného na Okresnom súde Bratislava - III pod sp. zn. 6 Nc 96/936 (správne sp. zn. 6 Nc 96/93, pozn.), neskôr čís. k.: 10 C 302/96, porušila právo navrhovateľov (...) upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd SR prikazuje, aby Okresný súd Bratislava - III konal vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava - III pod sp. zn. 6 Nc 96/936 (správne sp. zn. 6 Nc 96/93, pozn.), neskôr čís. k.: 10 C 302/96, bez prieťahov.

Ústavný súd SR priznáva všetkým štyrom sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške 500 000.- Sk (slovom: päťstotísíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava - III povinný im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Bratislava - III je povinný nahradiť do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia (v zmysle § 36 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov) trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 49 272.- Sk (v zmysle vyhlášky MS SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), a to všetko na bežný účet advokáta JUDr. M. Ď., B..“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. B. T., listom z 18. novembra 2004 sp. zn. Spr. 3515/2004, pričom k vyjadreniu predsedu okresného súdu pripojila svoje vyjadrenie z 20. septembra 2004 aj konajúca sudkyňa Mgr. I. F. a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 29. novembra 2004.

2.1. Predseda okresného súdu uviedol chronológiu úkonov vykonaných v napadnutom konaní a okrem toho poukázal na to, že: *„Po skutkovej a právnej stránke možno považovať za skutkovo veľmi náročný. Ide o zamestnancov žalovaného, ktorý pre tohto vykonávali prácu v zahraničí v odvetví stavebníctvo. Sporné v konaní sú tvrdenia ako žalobcov tak i žalovaného a to od dojednanej mzdy cez rozsah a kvalitu vykonanej práce, výšku vyplatených súm, ale i to v ktorom období žalobcovia pracovali v zahraničí mimo stavebných činností zmluvne pokrytých žalovaným.*

K dĺžke konania v nemalej miere prispel žalovaný a to svojou nedisciplinovanosťou v súvislosti s účasťou na pojednávaniach, kedy spoločníkom žalovaného bola uložená i poriadková pokuta v súvislosti s ich neúčasťou na pojednávani kde boli predvolávaní jednak ako zástupcovia účastníka konania a jednak ako i svedkovia. Tiež ďalšou okolnosťou, ktorá mala za následok meritórne vyriešenie veci je zmena v osobe žalovaného, ktorý menil názov svojej spoločnosti, spoločníkov, vstúpil do likvidácie a podobne. Svoju

negatívnu úlohu zohralo tiež senátne konanie a rozhodovanie vo veci, kedy na pojednávaniach absentovali prísediaci.

V neposlednej miere treba konštatovať, že od 22. 3. 2001 vo veci nebol učinенý ďalší procedurálny úkon čo zákonný sudca zdôvodňuje vo svojom písomnom vyjadrení k ústavnej sťažnosti. Toto obdobie je možné označiť za prietah i keď som si nie istý vzhľadom na vyjadrenie sudcu či tento prietah má atribút zbytočného prietahu vzhľadom na množstvo vecí v oddelení sudcu. (...)

V zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 Zák. o Ústavnom súde netrvám na ústnom prejednaní veci pred Ústavným súdom.“

Konajúca sudkyňa uviedla k veci nasledovné skutočnosti:

„Najpodstatnejším dôvodom, pre ktorý prišlo v danej veci k prietahom, na ktoré poukazujú navrhovatelia v sťažnosti, je množstvo pridelených vecí v oddelení, ktoré vybavujem. Ku dňu 30. 06. 2004 stav oddelenia predstavuje 486 nevybavených sporov, z toho 128 nad päť rokov, pričom zdôrazňujem, že sa jedná výlučne o agendu pracovného súdnictva, kde všetky pridelené veci majú byť vybavované prednostne (osobitná rýchlosť konania) a v značnej časti prípadov sa jedná o spory náročné na dokazovanie pre zistenie skutkového stavu, v celom rozsahu pracovnoprávných vzťahov a im obdobných vzťahov podľa osobitných predpisov, s potrebou aplikácie viacerých pracovnoprávných a súvisiacich predpisov, ktoré za obdobie posledných dvoch rokov boli zásadným spôsobom menené a dopĺňované, navyše do prijatia zák. č. 501/2001 s účinnosťou od 01. 01. 2002 sťažovala rýchle prejednanie vecí potreba zabezpečenia účasti členov senátu (§ 36a Občianskeho súdneho poriadku).

Tento stav, na ktorý som opakovane upozorňovala tak predsedu súdu ako aj príslušnú sudcovskú radu (§ 30 ods. 4 za bodkočiarkou zákona č. 385/2000 Z. z.) objektívne ovplyvňuje aj možnosť prejednať všetky veci na pojednávaní tak, aby bola vylúčená možnosť vzniku prietahov, a to bez ohľadu na samotný charakter toho-ktorého sporu, t. j. či sa jedná o viac alebo menej právne alebo fakticky zložitý pracovnoprávny spor.

Môžem uviesť, že vo väčšine pridelených vecí mám snahu konať plynule, bez zbytočných prietahov, v primeranom čase vec prejednať a rozhodnúť, no zároveň pri zachovaní precíznosti a kvality rozhodovania, nie je objektívne možné takýto stav

zabezpečiť vo všetkých veciach a pri uvedenom množstve vecí je vylúčené vytvoriť systém v práci tak, aby sa vo všetkých veciach konalo bezprieťahovo a bolo v tejto súvislosti zabezpečené ústavné právo účastníkov konania na rýchly a spravodlivý proces.

Myslím si, že z hľadiska posúdenia príčin prieťahov v prejednávanej veci je potrebné zohľadniť uvedené dôvody, nakoľko vzniknuté prieťahy v konkrétnom prípade nie sú dôsledkom môjho zavineného, ani nedbalého prístupu k vybavovaniu (prejednaníu a rozhodnutiu) predmetného pracovného sporu, ale objektívne neprimerane vysokého počtu pridelených vecí v oddelení, čo je napokon aj porušením základného práva sudcu v zmysle ustanovenia § 34 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a preto nie je možné vo všetkých pridelených veciach zabezpečiť plynulé konanie a vybaviť ich bez zbytočných prieťahov.“

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol nasledovné relevantné skutočnosti:

«(...) Po prečítaní obsahu stanoviska Okresného súdu Bratislava - III, sa u mojich klientov iba utvrdilo presvedčenie, že súd nekonal tak ako mal, a voči odporcovi nepoužíval sankčné inštrumenty, ktoré má a mal k dispozícii. Nad odporcom držal ochrannú ruku. Nevenoval sa v plnej miere súdnemu procesu a bolo mu ľahostajné na jeho výsledku. Moji klienti oprávnenne pociťujú absolútne nezáujem Okresného súdu Bratislava - III o spravodlivé a definitívne vyriešenie ich dlhodobého pracovno-právneho nároku. V dôsledku neschopnosti viesť efektívny súdny proces, došlo k nekonečným prieťahom na Okresnom súde Bratislava - III. V dôsledku škandalózne vedeného súdneho procesu, bol pre spoločníkov odporcu MGS-ŽAVES, spol. s r. o., vytvorený dostatočne obrovský časový priestor na to, aby mohli všetci spoločníci žalovanej firmy spokojne nikým nerušené - „vytunelovať“ celú firmu, celý majetok predisponovať na svoje tučné kontá a najat' si dokonca „bieleho koňa“, (t.j. F. A. - 73 ročného róma z D. S.), na ktorého dňa 05. 07. 1997 bez akýchkoľvek problémov a nejakých „zákonnych brzd“, previedli všetky svoje obchodné podiely a tiež aj konateľstvo. Súdna moc naprosto zlyhala a poriadne naštrbila dôveru a svoju povest' vo verejnosti. (...)

Moji klienti sú naďalej presvedčení, že Okresný súd Bratislava - III, svojou nečinnosťou porušil § 6 OSP, podľa ktorého: „V konaní postupuje súd v súčinnosti so

všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a aby skutočnosti, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, sa spoľahlivo zistili“...; § 100 OSP, podľa ktorého: „Len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá“...; a § 114 OSP, podľa ktorého: „Pojednávanie pripraví predseda senátu tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní“. Z uvedeného vyplýva, že odo dňa začatia súdneho sporu 29. 03. 1993, príslušný súd nevyviesol meritórne rozhodnutie. Týmto Okresný súd Bratislava – III, porušil aj čl. 6., ods. 1., Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd(...), Okresný súd sa vyhol aj komentovaniu zásadnej zmeny v štatutárnych orgánoch a vlastníckych subjektoch tejto pochybnéj obchodnej spoločnosti. (...)

Oznamujem Ústavnému súdu SR, že netrváme na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 302/96:

Dňa 29. marca 1993 podali sťažovatelia na okresnom súde žalobný návrh proti firme ŽAVES, spol. s r. o., so sídlom v Bratislave (ďalej len „žalovaná“) o zaplatenie 16 353,70 DEM s prísl. titulom mzdových nárokov, a o uloženie povinnosti vyznačiť a vydať doklady o ich zamestnaní v Nemecku. Podanie bolo spočiatku evidované ako neúplný návrh pod sp. zn. 6 Nc 96/93.

Dňa 17. augusta 1993 súd vyzval sťažovateľov na odstránenie väd podania a vyzval ich na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 31. augusta 1993 sťažovatelia doplnili svoju žalobu a v priebehu augusta 1993 uhradili súdny poplatok.

Dňa 30. novembra 1993 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito, za účelom mimosúdnej dohody. Lehota na mimosúdnu dohodu bola dodatočne na žiadosť žalovanej predĺžená súdom do 1. februára 1994.

Dňa 2. mája 1994 sťažovatelia oznámili okresnému súdu, že k mimosúdnej dohode vo veci nedošlo.

Dňa 7. júla 1994 nariadil súd pojednávanie na 22. júl 1994.

Dňa 22. júla 1994 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 16. september 1994, ale ani to sa nekonalo, pretože sa nedostavili účastníci konania, od ktorých sa „*doručenky nevrátili*“.

Dňa 11. októbra 1994 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 18. november 1994.

Dňa 18. novembra 1994 bolo vo veci pojednávanie, na ktorom súd prerušil konanie na tri mesiace.

Dňa 27. februára 1995 sťažovatelia požiadali súd, aby sa v konaní pokračovalo.

Dňa 16. februára 1996 súd vyžiadal výpis z obchodného registra výpis ohľadom žalovanej strany, proti ktorej sa malo viesť konkurzné konanie. Požadovaný výpis z obchodného registra bol súdu zaslaný 20. marca 1996.

Dňa 14. mája 1996 bol spis prevedený do oddelenia 10 „C“ a bol zaevidovaný pod sp. zn. 10 C 302/96.

Dňa 20. augusta 1996 a 6. februára 1997 právny zástupca sťažovateľov urgoval nariadenie pojednávania v napadnutom konaní.

Dňa 15. augusta 1997 súd nariadil pojednávanie na 8. september 1997.

Dňa 8. septembra 1997, 22. septembra 1997, 27. októbra 1997, 10. novembra 1997, 1. decembra 1997, 19. januára 1998, 2. marca 1998, 20. apríla 1998, 11. mája 1998, 29. júna 1998, 21. septembra 1998 a 9. novembra 1998 sa uskutočnili vo veci pojednávania. Medzitým súd vykonal výsluch spoločníka žalovanej obchodnej spoločnosti dožiadaným súdom, a pretože sa nedostavovali na pojednávania, uložil pokutu konateľovi a spoločníkom žalovanej obchodnej spoločnosti. Termín pojednávania nariadeného na 14. december 1998 bol zrušený „z dôvodu konania školenia“.

Dňa 14. septembra 1999 súd nariadil pojednávanie na 11. október 1999.

Dňa 11. októbra 1999 a 10. novembra 1999 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, pričom na ostatnom pojednávaní súd pripustil rozšírenie žalobného návrhu.

Dňa 17. januára 2000 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania.

Dňa 29. januára 2001 právny zástupca sťažovateľov urgoval nariadenie pojednávania vo veci.

Dňa 15. februára 2001 sa súd dopytom obrátil na príslušné živnostenské úrady, aby oznámili, či bolo sťažovateľom vydané živnostenské oprávnenie, a na obchodný register za účelom identifikácie žalovanej strany.

Dňa 29. marca 2001 a 10. apríla 2001 príslušné živnostenské úrady odpovedali na dopyt súdu. Rovnako v mesiaci apríl 2001 obchodný register reagoval na dopyt okresného súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak

porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o zaplatenie 16 353,70 DEM s prísl. z titulu mzdových nárokov a o uloženie povinnosti vyznačiť a vydať doklady o zamestnaní v Nemecku vedenom pod sp. zn. 10 C 302/96, v ktorom sťažovatelia vystupujú ako žalobcovia, došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je zaplatenie finančnej čiastky z titulu mzdových nárokov, t. j. vec, ktorej povaha (spor o zdroje príjmov sťažovateľov a o vyznačenie a vydanie dokladov potrebných napr. na uplatnenie nárokov na dôchodok) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o náhradu mzdy v okolnostiach danej veci môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci so zložitým zisťovaním skutkového stavu. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľov.

3. *Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný najmä v období od 20. marca 1996 do 15. augusta 1997 (šestnásť mesiacov), od 14. decembra 1998 do 14. septembra 1999 (deväť mesiacov), od 17. januára 2000 do 15. februára 2001 (trinásť mesiacov) a od 10. apríla 2001 do podania tejto ústavnej sťažnosti, teda do 16. apríla 2004 (tridsaťšesť mesiacov). Okresný súd teda počas viac ako šiestich rokov vo veci nevykonal žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako žalobcovia v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzajú, čo je základným účelom základného práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K priet'ahom v uvedených obdobiach pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov,*

ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu, podľa ktorého „najpodstatnejším dôvodom, pre ktorý prišlo v danej veci k prietahom, na ktoré poukazujú navrhovatelia v sťažnosti, je množstvo pridelených vecí v oddelení, ktoré vybavujem. Ku dňu 30. 06. 2004 stav oddelenia predstavuje 486 nevybavených sporov, z toho 128 nad päť rokov (...)“, nemožno akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu a vo vyjadrení konajúcej sudkyne. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení, napriek tomu, že zo stanoviska zákonného sudcu vyplýva, že na daný stav bol upozornený (str. 5 tohto nálezu).

Pretože v zmysle princípu legality (čl. 2 ods. 2 ústavy) aj okresný súd môže konať iba „spôsobom, ktorý ustanovuje zákon“, pri posudzovaní plynulosti napadnutého konania ústavný súd nemohol prihliadnuť na argumentáciu okresného súdu, podľa ktorej „navyše do prijatia zák. č. 501/2001 s účinnosťou od 01. 01. 2002 sťažovala rýchle prejednanie vecí potreba zabezpečenia účasti členov senátu (§ 36a Občianskeho súdneho poriadku)“.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, ktoré odôvodnili aj tým, že *„s priebehom 11-ročného súdneho sporu sú všetci sťažovatelia nespokojní. Nachádzajú sa v stave právnej neistoty a beznádeje (...)“*.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, vzhľadom na dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu, ako aj na povahu veci považuje za primerané každému vo výške po 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 43 940 Sk z dôvodu trov ich právneho zastúpenia advokátom JUDr. M. Ď.

Náhrada sa priznala za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti zo 16. apríla 2004 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 29. novembra 2004). Za tri úkony vykonané v roku 2004 patrí odmena v sume trikrát po 4 534 Sk [§ 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)], preto trovy právneho zastúpenia pre jedného sťažovateľa predstavujú sumu 13 602 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 10 881,60 Sk (§ 17 ods. 2 vyhlášky). Spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (3 x 136 Sk v roku 2004 v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) v prípade štyroch sťažovateľov tvorí táto náhrada trov (po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky) sumu 43 940 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o trovách konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. decembra 2004